

3 Δεκεμβρίου 2015

# Μεταμοσχεύσεις: εικαζόμενη συναίνεση, νομοθεσία και εκκλησία (Νικόλαος Στανίτσας, Νοσηλευτής - Μάστερ Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσια](#)



*Οι διατάξεις του νόμου 3984/2011 περί μεταμοσχεύσεων αντιστρατεύονται το αυτεξούσιο του ανθρώπου και την αυτονομία του. Φωτ.: Depositphotos*

**Μεγάλος προβληματισμός δημιουργήθηκε με τον νέο νόμο περί μεταμοσχεύσεων, ν. 3984/2011<sup>290</sup>. Στο άρθρο 9, παρ.2 διαβάζουμε «Η αφαίρεση ενός ή περισσότερων οργάνων από ενήλικο θανόν πρόσωπο πραγματοποιείται εφόσον, όσο ζούσε, δεν είχε εκφράσει την αντίθεσή του, σύμφωνα με την παράγραφο 3. Η έναρξη ισχύος της παρούσας παραγράφου αρχίζει από 1.6.13 προκειμένου στο διάστημα αυτό να υπάρξει πλήρως ενημέρωση των πολιτών μέσω της εφαρμογής συγκεκριμένης ενημερωτικής εκστρατείας. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας και Κοινωνικής αλληλεγγύης καθορίζεται ο τρόπος και κάθε τεχνική λεπτομέρεια σχετικά με την εκδήλωση θετικής ή αρνητικής δήλωσης του κάθε ατόμου και ο τρόπος συγκέντρωσης αυτών από τον ΕΟΜ».**

Η διάταξη αυτή δημιούργησε θόρυβο και μεγάλη αντίδραση, που τελικά οδήγησε στην τροποποίησή της, με το άρθρο 55, παράγραφος 4 του Νόμου 4075/2012. Η τροποποίηση έγινε με την προσθήκη, στην αρχική διατύπωση της επίμαχης διάταξης,

της περιοριστικής πρότασης «και κατόπιν συναίνεσης της οικογενείας του». Τόσο η αρχική όσο και η τροποποιημένη διάταξη βασικά αντιστρατεύονται το αυτεξούσιο του ανθρώπου και την αυτονομία του, αφού για ένα τόσο κρίσιμο ζήτημα της ζωής του, άλλοι καλούνται να αποφασίσουν γι' αυτόν, εικάζοντας τη βούλησή του ή συναινούντες ερήμην αυτού.

Επιπλέον ο Νόμος 4075/2012 δεν καθορίζει επακριβώς την έννοια της «οικογενείας του». Είναι ο πρώτος, ο δεύτερος ή ο τρίτος βαθμός συγγένειας που έχει το δικαίωμα να αποφασίζει; Πώς αποδεικνύεται η οικογένεια; Από πού πηγάζει το δικαίωμα των συγγενών του εγκεφαλικά νεκρού να αποφασίζουν για την τύχη του; Τί θα γίνει, όταν δεν υπάρχει οικογένεια ή όταν δεν ενημερωθεί ή δεν εμφανισθεί; Τότε θα εφαρμοσθεί η εικαζόμενη συναίνεση, χωρίς τη συναίνεση της οικογένειας;<sup>291</sup>

Για το ζήτημα της συναίνεσης ασχολήθηκε και η Διαρκής Ιερά Σύνοδος (Δ.Ι.Σ.). Στη συνεδρίασή της στις 31.8.2013, η Ι.Σ., κατόπιν σχετικής εισήγησης της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Βιοηθικής, έλαβε απόφαση για πληροφόρηση του πληρώματός της, σχετικά με τη διάταξη της εικαζόμενης συναίνεσης και την εν συνεχεία τροποποίησή της. Στις 28.9.2013 στον επίσημο διαδικτυακό ιστοχώρο της η Δ.Ι.Σ. ανήρτησε ένα κείμενο με τίτλο: «Περί του ζητήματος της εικαζόμενης συναίνεσης συμφώνως τοις Ν. 3984/2011 και 4075/2012» με αριθ. Πρωτοκόλλου 4035 και αριθ. Διεκπ. 1778.292

Στο κείμενό της η Δ.Ι.Σ. χαιρετίζει την τροπολογία και την εισαγωγή της συναίνεσης της οικογένειας διότι, όπως υποστηρίζει, καταργεί κατ' ουσίαν την εικαζόμενη συναίνεση και υπερέχει του παλαιότερου νόμου 2737/1999, διότι εκεί αρκούσε η σιωπή των στενών συγγενών, ενώ τώρα απαιτείται οπωσδήποτε η συναίνεσή τους. Το κείμενο καταλήγει λέγοντας ότι η αντίληψη ότι από 1.6.2013 όλοι είμαστε εν δυνάμει δότες, αποδεικνύεται πασιφανώς εσφαλμένη. Δυστυχώς η εικαζόμενη συναίνεση δεν καταργείται, απλά περιορίζεται από την ύπαρξη οικογένειας, αν φυσικά αυτή ενημερωθεί και εμφανισθεί.<sup>293</sup>

Έντονη ήταν και η αντίδραση της Ι.Μ.Πειραιώς που σε ημερίδα στο ΣΕΦ στις 20.4.13 ειπώθηκαν μεταξύ άλλων, και τα παρακάτω σχετικά με την εικαζόμενη συναίνεση: «...ο αναγκαστικός Νόμος 3984/11 περί εικαζόμενης συναίνεσης πού

ψηφίσθηκε με καταφανή καταπάτηση του κανονισμού της Βουλής, από ελαχίστους βουλευτές του ελληνικού Κοινοβουλίου και μάλιστα σε περίοδο δεινής οικονομικής και γενικότερης σαρωτικής κρίσεως έφερε την εικαζόμενη συναίνεση στην πιο σκληρή μορφή της, αφού κάθε άνθρωπος θεωρείται πλέον δωρητής οργάνων αν δεν έχει προβεί νωρίτερα σε έγγραφη άρνηση. Ο Ν. 4075/2012, που ακολούθησε μετά τις αντιδράσεις για την καταφανώς αντισυνταγματική και επικίνδυνη διάταξη της εικαζόμενης συναίνεσης, προσέθεσε την προϋπόθεση της συγκατάθεσης της οικογένειας του δότη, θέτοντας έναν όρο αόριστο και επιδεχόμενο ερμηνείας, αφού δεν προσδιορίζει ακριβώς τα πρόσωπα που δικαιούνται να συναινέσουν στην αφαίρεση των οργάνων του οικείου τους, όπως συμβαίνει με τον σήμερα ισχύοντα νόμο 2737/1999.

Από συνταγματικής απόψεως, και οι δύο νόμοι των μεταμοσχεύσεων αντιτίθενται στα μη αναθεωρητέα άρθρα 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του συντάγματος, καθώς θίγουν τον πυρήνα της αξίας του προσώπου, η οποία ακολουθεί τον άνθρωπο και μετά θάνατον, ενώ επιπλέον καταστρατηγούν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, με την ανελεύθερη εκβίαση της βουλήσεως του ανθρώπου σχετικά με το αν επιθυμεί ή όχι τη δωρεά των οργάνων του. Αλλά και σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του ανθρώπου, συνιστά παράβαση του άρθρου 2 της εν λόγω Διεθνούς Συμβάσεως, οποιαδήποτε αυθαίρετη

υποκατάσταση της συναίνεσης ενός ανθρώπου που λόγω έλλειψης των αισθήσεών του δεν έχει τη δυνατότητα να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει με αυτήν, ειδικά για ένα τόσο σοβαρό θέμα που κυμαίνεται μεταξύ ζωής και θανάτου. Οι κίνδυνοι που παρουσιάζονται με αυτές τις πρακτικές, είναι τεράστιοι και προφανέστατοι. Γεμίζουμε ερωτηματικά και υποψίες, αναλογιζόμενοι το πλήθος των μεταναστών ή των μοναχικών ανθρώπων, που θα μπορούν να γίνουν άθελά τους «εθελοντές δότες», χωρίς να βρίσκεται κάποιος επίσημα οικείος τους για να αρνηθεί την αφαίρεση των οργάνων τους. Μετά από τα συνεχή απάνθρωπα, αντικοινωνικά, αντεθνικά και αντίχριστα σχέδια της Νέας Εποχής που στανικά μας επιβάλλονται, δεν είναι σε θέση η επίμονα πιεζόμενη από την Τρόικα κυβέρνηση να πείσει τον Ελληνικό λαό ότι ο ως άνω Νόμος δεν αποσκοπεί και στη βιολογική του εξόντωση, καταλλήλου βεβαίως ευκαιρίας δοθείσης. Φρονούμε ότι ο Νόμος δεν θα πρέπει να εφαρμοσθεί, όπως δεν εφαρμόσθηκε στη Γερμανία μετά από σφοδρές αντιδράσεις του Γερμανικού λαού...»<sup>294</sup>

Επιπλέον η «**Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης** διοργάνωσε στις 18.2.12 εκδήλωση-συζήτηση για τα προβλήματα που επιφέρει ο νόμος αυτός. Εκεί μεταξύ άλλων ο Δρ. Θεολογίας του ΑΠΘ και εξωτερικός επιστημονικός συνεργάτης της Ακαδημίας επί θεμάτων βιοηθικής καθηγητής **κ. Φανάρας Βασίλειος** μίλησε με θέμα: «*Παρουσίαση του νόμου 3984/2011- Δωρεά και Μεταμόσχευση οργάνων και άλλες διατάξεις*».

Μεταξύ άλλων ο καθηγητής τόνισε πως δεν μπορεί ο νόμος της εικαζόμενης συναίνεσης να γίνει δεκτός από την εκκλησία και ότι θα έχουμε αποτελέσματα αντιστρόφως αντίθετα από τα επιθυμητά. Ο Δρ. Φανάρας περιέγραψε διεξοδικά τις κινήσεις και αντιδράσεις της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος μετά την ψήφιση του Νόμου 3984/11, οι οποίες κορυφώθηκαν με την άμεση ανάκληση του Αντιπροσώπου της από τον Εθνικό Οργανισμό Μεταμοσχεύσεων (Ε.Ο.Μ.).

Κατόπιν ο καθηγητής αναφέρθηκε διεξοδικά στη μέχρι σήμερα αντίδραση της Ελλαδικής Εκκλησίας σχετικά με την «εικαζόμενη συναίνεση», ενώ δεν παρέλειψε να σημειώσει και τις συζητήσεις του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου Β΄ με τον αρμόδιο Υπουργό Υγείας κ. Ανδρέα Λοβέρδο για την εξάλειψη της διάταξης αυτής. Παράλληλα, ο κ. Φανάρας παρουσίασε την Εγκύκλιο του Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιώς κ. Σεραφείμ, με την οποία προτρέπει το ποίμνιο του να μη δεχθεί την «εικαζόμενη συναίνεση», καθώς και αυτήν του Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομου Σαββάτου, ο οποίος μελετά το πρόβλημα της δωρεάς οργάνων από το ηθικό στο οντολογικό πεδίο. Τέλος, εκφράζοντας την αντίθεσή του στην «εικαζόμενη συναίνεση», που μετατρέπει τη δωρεά σε αρπαγή, ο καθηγητής, αντί άλλου συμπεράσματος,

προέβαλε υπόδειγμα πρόχειρης Υπεύθυνης Δήλωσης, διά της οποίας οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να δηλώσουν τη διαμαρτυρία και την αντίθεσή τους στο άρθρο 12 λόγω των δικών τους ηθικών, συνειδησιακών ή ακόμη και θρησκευτικών ενδοιασμών.

290 ΦΕΚ 150, 27.6.2011, «Δωρεά και Μεταμόσχευση Οργάνων και άλλες διατάξεις»

291 Παναγόπουλος Εμμ., «Το πρόβλημα της συναίνεσης στην αφαίρεση οργάνων από εγκεφαλικά νεκρούς ασθενείς», Περιοδικό « Η Δράσις μας», τεύχος 515, Ιανουάριος 2014, σελ. 26-27

292

[http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/egyklloi.asp?id=1702&what\\_sub=egyklloi](http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/egyklloi.asp?id=1702&what_sub=egyklloi) (30-4-14)

293 Παναγόπουλος Εμμ., «Το πρόβλημα της συναίνεσης στην αφαίρεση οργάνων από εγκεφαλικά νεκρούς ασθενείς», βλ. μν. εργ. σελ. 26-27

294 Πορίσματα ημερίδας «Μεταμοσχεύσεις: Δωρεά ή αφαίρεση οργάνων», (Σ.Ε.Φ 20.04.13), πρόσβαση στο διαδικτυακό τόπο:[http://www.egolpion.com/porismata\\_imeridos.el.aspx](http://www.egolpion.com/porismata_imeridos.el.aspx) ( 30-4-14)

---

**Παρατήρηση:** η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει την παρουσίαση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης “Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ”, του θεολόγου και νοσηλεύτη **Νικόλαου Στανίτσα**. Πρόκειται για αναθεωρημένης έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντες καθηγητές τους ΚΟΪΟ ΝΙΚΟΛΑΟ, ΦΑΝΑΡΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟ και ΛΟΗ ΝΕΚΤΑΡΙΟ.